

Nog weinig privé-scholen

Welgeteld 921 kinderen bezochten aan het begin van dit schooljaar een school voor particulier onderwijs, zo blijkt uit onderzoek van bureau Regioplan. Onduidelijk is in hoeverre hun aantal groeit.

door **Jacob van der Wel**

De laatste jaren is de indruk ontstaan dat steeds meer kinderen onderwijs volgen op een particuliere school. Met name de opkomst van de Iederwijs-scholen leidde tot veel media-aandacht, die niet onopgemerkt bleef in de Tweede Kamer. Daarom liet het ministerie van OCW in kaart brengen hoeveel kinderen privé-onderwijs volgen en waarom. Onderzoeksbureau Regioplan telde 34 particuliere scholen aan het begin van het schooljaar 2005-2006. Onder particuliere scholen verstaan we hier scholen waar kinderen in de leerplichtige leeftijd dagonderwijs volgen. Particuliere scholen die zijn erkend op basis van artikel 56 in de WVO zijn niet in het onderzoek meegenomen. Dit zijn scholen die toestemming hebben om zelf examens af te nemen, zoals het Luzac College.

De Inspectie van het Onderwijs bracht onlangs een ander cijfer over het aantal particuliere scholen naar buiten. Het verschil wordt veroorzaakt doordat de Inspectie een onderscheid maakt tussen scholen voor basisonderwijs en voor voortgezet onderwijs. Veel van de 34 scholen bieden beide vormen; de inspectie rekent deze scholen daarom twee keer mee.

Om binnen dit kleine aantal scholen vergelijkingen te kunnen maken, hebben we de 34 scholen onderverdeeld in vier categorieën:

1. Scholen op zoek naar pedagogische vrijheid, die zijn opgericht om ruimte te bieden aan (een vorm van) vernieuwingsonderwijs. Bijvoorbeeld de al eerder genoemde Iederwijs-scholen. Aan het begin van het schooljaar waren er 21 van deze scholen.
2. Scholen op levensbeschouwelijke grondslag, waaronder uiteenlopende overtuigingen vallen als christelijk, antroposofisch en scientology. Deze categorie bestaat uit zes scholen.
3. 'Onderwijs op maat-scholen', die onderwijs met extra ondersteuning bieden aan kinderen met leer- of, minder frequent, gedragsproblemen. In totaal zijn er vier van deze scholen.
4. 'Twee in één-scholen', scholen voor voortgezet onderwijs die oorspronkelijk twee leerjaren in één jaar aanboden, maar inmiddels hun onderwijsaanbod verbreed hebben. De drie 'twee in één-scholen' zijn naar aard enigszins vergelijkbaar met de 'artikel 56-scholen'.

OPGEHEVEN

Aan het begin van dit schooljaar telden de 34 scholen in totaal 921 leerlingen. De helft is tussen vier en twaalf jaar oud, één op de vijf is ouder dan zestien. Jongens vormen met ongeveer zestig procent de meerderheid. Ongeveer veertig procent van alle leerlingen in het particulier onderwijs bezoekt een school van de categorie 'op zoek naar pedagogische vrijheid'.

De gemiddelde omvang van de scholen is 27 leerlingen. 'Onderwijs op maat-scholen' en 'twee in één-scholen' zijn met een gemiddelde omvang van respectievelijk vijftig en tachtig leerlingen wat groter. De kleinste particuliere school telde drie leerlingen op het moment van het onderzoek.

Particuliere scholen zijn soms een kort leven beschoren, zo zijn er alleen al sinds de telling aan het begin van dit schooljaar zeven opgeheven. Van de scholen die vóór dit schooljaar zijn opgeheven, hebben we geen gegevens over leerlingenaantallen.

We weten daarom niet hoe het leerlingenaantal in het particulier onderwijs in Nederland zich heeft ontwikkeld. De indruk dat een toenemend aantal kinderen naar een particuliere school gaat, is dus niet hard te maken.

MARTINE SPRANGERS

Veel ouders zagen in het bekostigde onderwijs geen alternatieven meer voor hun kind.

Waarom kiezen ouders een particuliere school voor hun kind? De traditionele motieven van ouders bij de schoolkeuze voor hun kind zijn de verwachte kwaliteit van het onderwijs, de levensbeschouwing van de school en de afstand naar de school. Ook ouders die voor particulier onderwijs kiezen, doen dat vrijwel altijd omdat ze verwachten dat de kwaliteit goed is.

Een belangrijk gegeven daarbij is dat veel leerlingen in het particulier onderwijs een voorgeschiedenis hebben in het reguliere onderwijs. Dat geldt voor vijfzesde van de kinderen die binnen een gezin als eerste naar een particuliere school zijn gegaan. Van hen heeft een groot deel problemen op die school (of scholen) gekend.

Qua aard lopen die problemen nogal uiteen, van diverse leerproblemen, gepest worden, tot 'zich niet thuis voelen op school'. Een veelgehoorde opmerking van ouders is dan ook dat hun kind niet in het reguliere onderwijs paste of dat het onderwijs daar niet aansloot bij de behoefte van hun kind. Nogal wat ouders zagen binnen het bekostigde onderwijs geen alternatieven meer voor hun kind.

Levensbeschouwing speelt voor sommige ouders een belangrijke rol in de keuze voor een particuliere school. Bij scholen op levensbeschouwelijke grondslag ligt dat voor de hand, maar ook voor veel ouders die voor hun kind een school op zoek naar pedagogische vrijheid kiezen, speelt hun mens- en maatschappijvisie ('hoe gaan we met elkaar om?') mee in de keuze. Bij de keuze voor een 'onderwijs op maat-school' en 'twee in één-school' telt dit motief vrijwel nooit mee.

De afstand, ten slotte, speelt geen rol in de schoolkeuze. Integendeel, je kunt eerder stellen dat afstand de ouders er niet van weerhoudt voor de school te kiezen. De gemiddelde afstand naar school is twintig kilometer, met stevige uitschieters naar boven. De afstand kan zelfs een reden zijn voor ouders om dichterbij de school te gaan wonen.

PRETTIGER

Opmerkelijk is dat ouders een zeer sterk op dat ene kind gerichte afweging maken. Broers en zussen van leerlingen in het particuliere onderwijs blijken veelal naar het bekostigde onderwijs te gaan. Binnen een gezin kunnen ouders voor verschillende kinderen dus hele andere keuzes maken.

Van de leerlingen van elf jaar en ouder is 85 procent betrokken geweest bij de keuze van de particuliere school. Hun belangrijkste overwegingen waren de manier waarop leraren of begeleiders met leerlingen omgaan en de manier waarop er lesgegeven wordt.

Veel leerlingen zeggen het op de huidige school prettiger te vinden. En ook hun ouders beschouwen de overstap van een bekostigde school naar een particuliere school doorgaans als een verbetering, ondanks afstand en hoge ouderbijdrage.

<<

J.J. van der Wel en S.W. van der Ploeg, Particulier onderwijs in Nederland. Over leerlingenaantallen en keuzemotieven. Regioplan, Amsterdam 2005. Het rapport is te downloaden vanaf www.regioplan.nl.